

Celebrating diversity: до питання про можливість моральної легітимації сучасної політики «позитивної дискримінації»

Микита Семенов

Національний університет «Кієво-Могилянська академія»
(Київ)

Ця доповідь вивчає потенційну можливість існування, а також філософського виправдання проведення політики надання у державних й приватних інституціях/підприємствах преференцій представникам різних соціальних груп, що мають в окремо взятому контексті статус «недостатньо представлених», «пригноблених» або ж «меншин». Сама фактична складова цих різноманітних контекстів не береться до розгляду, оскільки морально-філософський аналіз проводився з акцентом на дослідженні специфіки самого феномена «позитивних дій», включаючи використання методів формальної етики.

Умовно ми можемо розділити дії «позитивної дискримінації» на прямі й непрямі. Перший тип надає інституціалізованим комітетам право впровадження додаткових переваг людям, що входять у число «підзахисних» категорій населення, у момент їх порівняння з представниками переважної більшості, використовуючи інструмент «affirmative actions» як одного з критеріїв відбору. Непрямий же метод включає в себе різні програми, гранти, фонди тощо, заздалегідь створені й фінансовані з огляду на необхідність підтримки соціальної рівності та представництва даних груп в суспільному, політичному і науковому житті.

У дослідженні заданої проблеми фундаментальним питанням виявляється те, чи є «позитивна дискримінація» формою «зворотної дискримінації». Жоден з варіантів суворої логічної аргументації, втім, не здатний відповісти негативно на поставлене запитання. Тому робиться висновок про можливість подальшої дискусії виключно у формі питання про превалювання цілей над засобами їх досягнення, або ж навпаки. Відповідно, формальна етика передає себе в руки нормативної, в рамках якої висновки можуть бути сконструйовані виключно виходячи з нормативно-імперативної бази різних теорій,

котрі часто принципово протистоять одна одній. У таких умовах досягнення остаточного вирішення цієї дилеми в рамках використання виключно аналітичної філософії виявляється неможливим, тож необхідним постає звернення до права, а саме до його загальнофілософських засад, форма якого була узаконена як на міжнародному, так і на національному рівнях більшості країн світу і лежить в основі європейського (як романо-германського, так і англосаксонського) права. А саме – особистість і захист, у першу чергу, її прав, що включає в себе неможливість їх порушення також у формі будь-якої дискримінації. Права окремих соціальних груп і їх захист є другорядним пріоритетом сучасного права з урахуванням того, що їх склад визначається наявністю в ній певної кількості індивідуальних суб'єктів відповідного права. Тож, і приватні питання представників «обділених» груп населення повинні розглядатися в статусі морально виправданих «зрівнюючих» преференцій для «відновлення соціальної справедливості, у випадках лише коли виконані всі умови рівності в кваліфікації достоїнств індивідуального кандидата.

Остаточний висновок сформульований таким чином: форма надання істотних преференцій для людей, що мають статус приналежності до «підзахисних» груп неможлива з точки зору строгого філософського аналізу, будучи прямим проявом дискримінаційного ставлення до інших категорій населення. Однак дискусійним залишається питання про використання цього статусу в якості преференційних бенефіцій за умов вибору з однорівневих кваліфікованих претендентів на будь-яку частку в розподілі суспільних або приватних благ. Воно схильне до великої кількості інтерпретацій і часто різниться в залежності від конкретних прецедентів (подібно ми бачимо при порівнянні відповідних правових розділів у США та Великобританії (House of Representatives - Equality Act, 2019; UK Public General Acts - Equality Act, 2010)), а також впливу громадських настроїв і багатьох інших факторів, де мораль і право працюють на загальних підставах традиційної нормативної етики; однак можливість тут універсальності у формулюванні остаточних висновків видається вкрай ускладненою.

Список посилань:

Equality Act - H.R., 116th Congress (2019). Отримано з <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/house-bill/5>

Equality Act - UK Public General Acts, p. 15, Part 2 (2010).
Отримано з <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/15/part/2>

Чи залишається актуальною постструктуралістська теорія? Огляд на прикладі концепції Фуко «Турбота про себе»

Артемій Смірнов

Національний університет «Кієво-Могилянська академія»
(Київ)

Мішель Фуко у своїй праці «Історія Сексуальності: Турбота про себе» провів дослідження античних практик конструювання суб'єкта. Наразі ми також можемо спостерігати популярність культури «турботи про себе», однак вона, здається, має мало спільного з античними практиками. Щоб продемонструвати це, ми звернемося до постструктуралістської теорії, яка, на нашу думку, на сьогодні не втрачає актуальності, дозволяючи суб'єкту бути носієм філософського досвіду.

Як зазначає Фуко (1998), дискурс «турботи про себе» (*epimeleia seautou*) вперше розкривається у своїй повноті у діалозі Платона «Алківіад I». Тут можна побачити давньогрецьку форму реалізації практики турботи про себе, яка виступає пов'язаною з турботою про іншого. Сократ говорить Алківіаду, що той зможе правильно керувати полісом лише після того, як навчиться правильно керувати собою: це вимагає контролю над бажаннями, визначення форм використання задоволень та наслідування чеснот. У Платона це також пов'язано з пригадуванням та зверненням до реального світу, світу ідей – людина знаходить у собі подібність до божественного.

Дещо по-іншому постає проблема турботи про себе в Римській Імперії. Здебільшого вона знаходить своє відображення у стоїцизмі. Турбота про себе тут має цінність сама по собі. За висловом Епікура: «Нехай ніхто в молодості не відкладає занять